

LA BATALLA DE BEGUR CONTRA ELS FRANCESOS

**Per JOSEP VAQUER I CATÀ, PREV.
RECTOR DE BEGUR**

ENTRADA

Uns bons amics begurencs, que no volen que els seus noms figurin aquí –i jo he de respectar la seva voluntat–, m’han fet arribar la fotocòpia d’un document que ells tenen i que un dia compraren a París durant una convenció d’antiguitats. El paper havia estat portat a París per un antiquari de Nova Zelanda i el tenia a la venda a la seva parada. Agraïxo molt el gest dels meus amics i em plau presentar aquest escrit a tots els qui estimen la història de Begur. És un document inèdit que pot interessar també a alguns historiadors, sobretot els qui estudien la Guerra de la Independència. En faig un comentari per fer-ho més entenedor. La glossa és meva, tot i que reconec que el text potser accepta altres lectures.

Aquest document no porta data; però es refereix indiscutiblement a uns fets que passaren a Begur el dia 10 de setembre de 1810 quan fou alliberat el poble de la invasió francesa. Està escrit per un anglès del qui desconeixem el nom. D’aquí que el text explicatiu que porta sigui adés en castellà, adés en anglès. Possiblement aquesta mateixa persona féu els plànols dels combats que tingueren lloc en altres punts de la costa on intervingueren també les forces angleses.

Begur tenia una gran importància estratègica per l’invasor gal. Era el terme d’un camí que sortia de Girona. Hi ha un suggestiu llibret editat a Barcelona el 1838, titulat *Itinerario de las quatro provincias de Cataluña*, que senyala molt bé les etapes d’aquesta ruta. Diu: *Camino carretero de Gerona á Begur = Gerona, Pont Major, Salrà (Celrà) Bordils, La Bolla (un barri de Flaçà), La Pera, Cursà (Corçà), Pals, Begur*. Porta, a més, la distància que hi ha entre cada població. De Girona a Begur, diu que hi ha 11 1/4. Se suposa que parla de milles. És curiós que en aquest itinerari no hi figurin pobles tan significatius avui com Palafrugell i la Bisbal. Palafrugell no figura en cap dels 80 itineraris del llibret. Algunes de les batusses fortes que hi hagué als entorns de Girona entre els francesos i la nostra gent durant la Guerra de la Independència es fa constar que passaren en el camí de Begur. Això pot explicar perquè el combat per alliberar Begur tenia pels estratègs militars anglesos i espanyols, un interès especial.

Camino carretero de Gerona á Bagur. ¹⁵									
Gerona.									
1	Pont Major.								
2	1	Salrà.							
2 1/2	1 1/2	1/2	Bordils.						
3 3/4	2 3/4	1 3/4	3/4	La Bolla.					
4 3/4	3 3/4	2 3/4	2 3/4	1 1/2	La Pera.				
6 3/4	5 3/4	4 3/4	4 3/4	3 1/2	2	Cursà.			
9 1/4	8 1/4	7 1/4	6 3/4	6	4 1/2	2 1/2	Pals.		
11 1/4	10 1/4	9 1/4	8 3/4	8	6 1/2	4 1/2	2	Bagur.	

ESTUDI DEL DOCUMENT

El document és un mapa costaner fet des d'una nau mar endins. La seva mida és 25 × 19,5 cm. Està dibuixat amb tinta de color marró dolç. Agafa la façana del litoral que va des del dit allargassat i rocós que comença a s'Eixugador, marca el pujol àrid de Sant Pau i s'estira fins a es Portell i la Punta des Palom. Aquesta petita península forma el port de sa Tuna. Després va resseguint la costa i va més enllà del Cap Sa Sal. Al fons hi ha les crestes del massís de Begur que envolten la vila. No és pas un pla ben fidel, com el que podria fer avui un geòleg actual, però deixa endevinar molt bé cadascun dels principals emplaçaments.

En un racó del paper, per centrar adequadament els fets, porta la distància que hi ha des de Begur a altres viles. Tot i no dir-ho calcula en milles; i el més probable, en atenció a l'autor del document, és que aquí es refereixi a milles angleses que tenen 1.609 m. La milla romana i la milla marinera tenien altres valors. A l'angle dret, a dalt, hi ha aquesta llegenda: *100 Palamós; 150 Sant Feliu; 50 Tarruella (Torroella); 100 Escara (la Escala); 50 Bisbal*. Les distàncies no coincideixen amb les reals. Això pot fer creure que se serví d'altres mesures diferents de les milles angleses. Potser sí. Però aquí l'autor no pretén pas ésser fidel a la realitat; ell fa uns càlculs aproximatius. Hi ha una expressió molt obscura, amb un significat dubtós. *Begur from S (sud) E (est) 3 milles*. Aquí parla clarament de milles. Si amb aquests mots vol amidar el recorregut que hi ha des de Begur a sa Tuna, no faria càlculs encertats. Segons aquest supòsit entre els dos nuclis de població hi hauria 4.827 m. Actualment els nostres cotxes que van de Begur a sa Tuna hi troben 5 km. Però la carretera d'avui, plena de giragonses, no existia. Llavors hi havia un camí dreturer i amb una marcada pendent que anava directe a la platja. Començava on avui hi ha l'aparcament, sota el carrer de Sant Antoni. Duia a es Quinze i passava a la vora del safareig on antigament les dones d'aquí feien la seva bugada. Abans d'acabar el camí hi havia una bifurcació. Un ramal portava a sa Tuna i l'altre braç desembocava a Aiguafreda. En el document de referència aquesta ruta queda molt ben traçada. Però aquest recorregut estava molt lluny d'assolir els 5 km. Quan l'autor, doncs, parla de milles, no busca ser rigorosament exacte.

Mirem el plànol. Perquè no hi hagi cap dubte del lloc on es refereix, al peu de la pàgina escriu *Satuna or Aqua fria*. És a dir, sa Tuna o Aiguafreda. En primer terme hi ha el poblat mariner de sa Tuna (n.º 7), amb el puig coronat per la torre de sa Tuna (n.º 6) i a l'arraconada s'hi amaga la cala d'Aiguafreda. A l'esquerra s'hi veu la roca segada i negrenca de s'Eixugador amb l'alt de Sant Pau. A la dreta hi dibuixa el puig Rodó que aterra en el Cap Sa Sal. A sobre s'hi veu el puig de la Creu, que aquí està representat com un petit fortí. La silueta de la muntanya va perdent-se i no assoleix *La Sirna* (sa Riera).

Sobre el petit poblat de pescadors hi ha dibuixat el poble, amb el contorn del temple parroquial que sobresurt per damunt de les cases. A la dreta del poble hi ha representada la torre de mas Pinc (n.º 3) que avui molts anomenen ca la Carmen Amaya, car allà passà els últims anys de la seva vida la balladora flamenca nada en una barraca del Somorrostro de Barcelona. Al cim de tot hi ha la mola pètria del castell. Li dóna molt d'embalum, car vol significar la importància tàctica que tenia l'alcàsser. A l'extrem esquerra, a la part alta, hi ha representat el puig de Son Ric amb una petita edificació al

cim. Aparenta més baix que el castell, tot i ser un mont més alt, car per l'autor era menys valuós. Son Ric té unes vistes panoràmiques insuperables, millors que les que ofereix la roca on hi ha el fort. Des d'aquest puig es pot tafanejar tot el que passa a cadascuna de les cases de la vila, i des d'allà s'albira quasi tota la plana de l'Empordà i es veuen, amb tot detall, les cales precioses de Fornells i d'Aiguablava, i va resseguint les muntanyes del litoral des de Sant Sebastià de Palafrugell, fins molt més enllà de Sant Telm de Sant Feliu de Guíxols.

A tot el conjunt hi dibuixa uns signes semblants a fletxes que miren el cel, que volen ser arbres, probablement pins, que aleshores cobrien el nostre massís. Hi ha també indrets del mapa on no detalla res, car no tenen massa interès per ell. Les zones de muntanya on no ha posat pins podrien ser vinyes o oliverars, molt nombrosos a Begur en aquella època; o bé podrien ser les roques calcàries que voregen tota la costa begurenca.

EL COMBAT CONTRA ELS FRANCESOS

El més important d'aquest document no és pas el mapa en si, tot i que és extraordinàriament captivant, sinó les indicacions que hi anota amb la corresponent inscripció al costat, per fer-nos entendre com es desenvolupà el combat entre els francesos, que ell anomena *El enemigo*, d'una part, i les tropes espanyoles, la marina anglesa i la guerrilla que també hi participà, d'altra banda.

Segons figura aquí, la tropa francesa ocupava diferents punts estratègics. El capità Calteau, francès, tenia el seu destacament al cim del pujol (n.º 1) que està enfront del convent de sa Riera i a l'esquena de mas Pinc. No crec que vulgui significar el puig de la Guàrdia, car no és visible des del lloc on es féu el plànol, tot i que tant el puig com el pujol tindrien els mateixos avantatges. Des d'allà es veu parcialment la platja de sa Riera i els diferents camins que pugen al poble. Calteau, doncs, podia veure poc o molt, el desembarcament de les tropes angleses de la fragata Cambriand, comandada per Doyle, i les de la fragata Diana, que era manada per Josep Salas, el mosso del general anglès. El document no dóna els noms de les naus, que coneixem per altres fonts; es limita a parlar d'una fragata de guerra. Vull dir que els francesos podien adonar-se de l'assalt dels aliats i que la presa de Begur no fou gràcies a un atac per sorpresa, com insinuen molts historiadors. Més endavant l'autor serà més explícit i senyalarà en el mapa on hi hagué el combat principal.

Hi havia soldats francesos, a més, al puig Rodó, el turó que baixa precipitadament al mar on hi ha la punta del Cap Sa Sal (n.º 9), on les dones begurenques anaven a buscar la sal per a la seva cuina. Sota aquesta avançada hi ha ses Negres, uns illots de pedra fosca. La vista pot seguir bona part del camí de ronda que antigament anava de sa Tuna a sa Riera, i es veu la costa retallada i esquerpada que les aigües del mar a voltes envesteixen amb ràbia i que en els dies de bonança acaronen delicadament. Els francesos, doncs, havien elegit un bon punt.

Tenien, encara, un altre destacament, tot i que no ho concreta massa. Era la torre de sa Tuna (n.º 6), un fortí bastit el segle XV pensant en els pirates, i que més tard fou, a més, un lloc de sanitat, on controlaven les naus

Aiguafreda i el puig Rodó on havia soldats francesos.

que entraven al port de sa Tuna, i les forçaven a fer la quarentena en les èpoques del “morbo”, és a dir, quan hi havia alguna epidèmia.

És estrany que no haguessin posat soldats francesos al puig de son Ric, tenint en compte la situació privilegiada que té, com he dit abans.

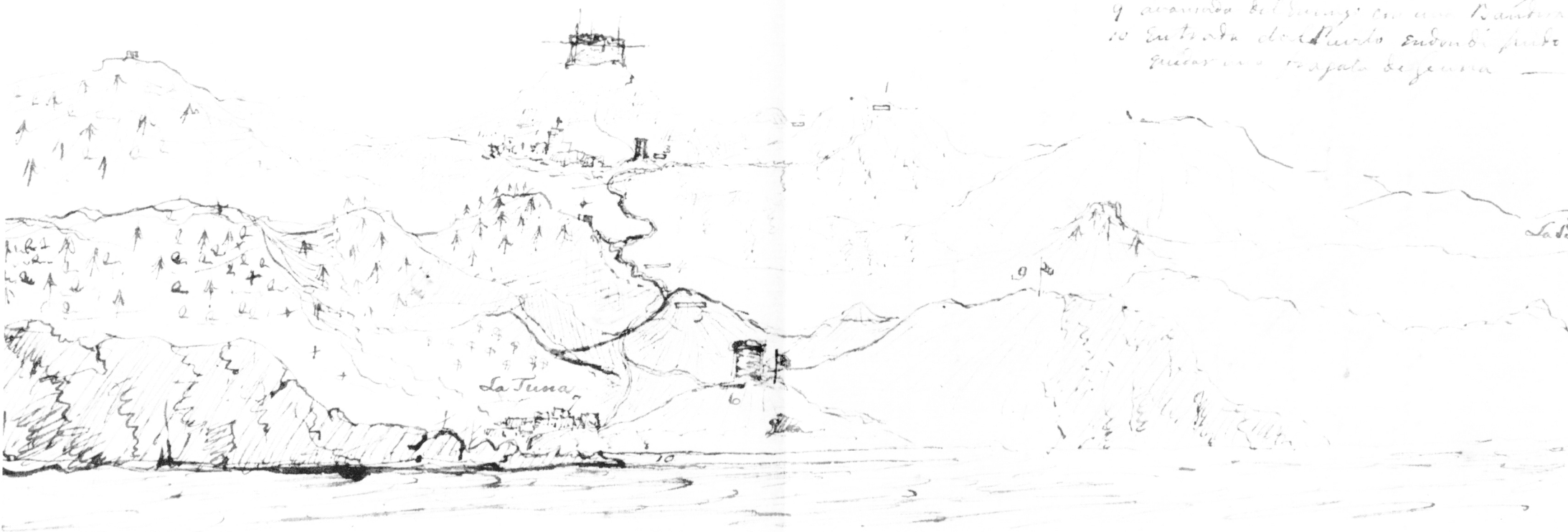
Al costat del destacament del capità Calteau hi havia la guerrilla (n.º 2) que devia fustigar els francesos. Hi posa un senyal petit. Sembla indicar que aquestes guerrilles no eren molt nombroses. Entre els guerrillers podia haver-hi begurencs, malgrat que això no consta. Sabem que els paisans de Begur es distingiren en la lluita contra el francès. Begur i Sant Feliu de Guíxols foren les dues poblacions que portaren a Girona un contingent major de defensors per tenir cura de l'artilleria de la plaça. Els homes d'aquestes viles coneixien bé el funcionament de les bateries, car pel risc dels pirates havien posat canons en diferents punts de la costa. La història esmenta, també, dones de Begur que tingueren un paper important en el setge de Girona. Sobresurten Isabel Pi, soltera, i Teresa Balaguer, vídua. El seu marit, Francesc Balaguer, era correu de la Junta i havia estat mort pels francesos. La gent del poble eren els primers interessats a foragitar els opressors gals.

Consigna, a més a més, dos punts on estaven situades les guerrilles per cobrir la retirada. Una estava al mas Pinc (n.º 3) i l'altra, poc més o menys, a mas Prats (*). El fet de la seva presència dona a entendre que la gesta no fou pas improvisada. Doyle cuidava molt els correus. Serveixi d'exemple aquest cas: El 17 d'abril de 1811, quan Begur estava novament en mans dels francesos, Doyle, des d'Olot, envià un exprés a Begur, per fer arribar una documentació seva a un vaixell anglès en alta mar. Un llagut, amb begurencs de confiança, portà els papers a la nau, i hagueren de tornar la resposta a dit general. L'operació costà 14 lliures, 16 sous i 3 diners que pagaren els begurencs. És de creure, doncs, que la nostra gent estava advertida del desembarcament proper.

100 Alamos
 1000 San Martin
 1000 La Cruz
 1000 San Juan
 1000 Piedad

- 1- Bar. Alamo en su estacionamiento
- 2- querriles
- 3- casa y para cubrir la estacion
- 4- una casa ocupada para cubrir la estacion
- 5- punto de donde se puzo el tiro y la carga
- 6- la casa de la Cruz
- 7- Piedad
- 8- al otro lado de las alturas de San Juan con
las gentes a media hora del Puerto de
Piedad
- 9- por donde se escaparon los franceses
y avanzados del Sur con una Rampa
- 10- Entrada de Puerto de San Juan

Bar. Alamo para S. E. 3 miles

La Tuna o Agua Viva

Sa Tuna.

A mig camí entre Begur i sa Tuna emplaça el lloc on començà el tiroteig i la càrrega. Posa signes de tamany notable (n.º 4 i 5). Vol significar que el contingent de tropa que hi havia a cada costat era relativament important. Mentrestant, una fragata de guerra, que podia ser el Cambrind o la Diana, se situà a l'entrada del port de sa Tuna (n.º 10), tot i ser un punt on hi havia bateries controlades pels francesos. D'aquesta forma els enemics quedaven entre dos focs, cosa molt desavantajosa per ells.

No diu pas el resultat de la batalla; car amb el mapa no es proposa donar un comunicat de guerra, sinó marcar el lloc on ocorregueren els fets. Però indica per on s'escapoliren els enemics, donant a entendre que havien estat vençuts. Els francesos pujaren cap a la Borna, i d'allà, seguint les altures del Cap de Begur, per viaranyes feréstecs i abruptes, degueren retirar-se en direcció a Palamós, on quatre dies més tard tindrien una nova batalla contra els mateixos soldats.

Tampoc no diu res dels presoners que es feren en l'operació. Els qui parlen d'un atac sorpresa a la torre de sa Tuna asseguren que es feren 100 presoners francesos i prussians. Però aquí no es parla d'això. Ni diu si hi hagué morts i ferits. És de suposar, no obstant, que hi hagué víctimes i nafrats per cada banda, però en el llibre d'òbits de la parròquia de Begur d'aquell any i en aquella data, no hi consta l'enterrament de cap soldat. Probablement no es vessà gaire sang.

Copio el text que hi ha a la dreta d'aquest document. És fàcil de llegir.

1. *Capn. Calleau con su destacamento.*
2. *Guerrillas*
3. *idem para cubrir la retirada*
- * *Una casa ocupada para cubrir la retirada*
4. *Punto donde comenzó el tiroteo*
5. *Posicion del enemigo*

6. Torre y Bateria
7. Pueblo
8. *Al otro lado de estas alturas desembarcaron las gentes a media hora del pueblo de Bagur (sa Riera)*
- + *Por donde es escaparon los enemigos*
9. *Avanzada del Enemigo con una bandera*
10. *Entrada del Puerto en donde pudo quedar una fragata de guerra.*

ESCRIT AL DORS DEL MAPA

Darrera del mapa que acabo de comentar hi ha un escrit fet mig en anglès i mig en castellà. És difícil de llegir i costa d'interpretar. Llàstima, car podria donar molta llum. Transcripció aquestes ratlles tal com jo les lleixo i les desxifro, i poso, quan ve el cas, la traducció.

Distribution made night before landing

Distribució feta la nit abans del desembarcament

Oficial de Zaragoza y Malbehy (?) Vanguardia 40

Of whom 20 British under Robinson along with me

Entre els quals 20 anglesos sota "el comandament de" Robinson, junt amb mi.

Sostenidas por Lowrie and the remains british 20

and the tiradores de Doyle / Lagarda 22

Sostingudes per Lowrie i els remanents anglesos i els tiradors de Doyle / Lagarda

Y en seguida los de Marina Inglesa 20

y Espanoles de Santa Fe 20

Cuerpo para tener comunicaci3n 20

Para tomar altura 60

200

At landing place to swim the tower of embarquing 40

En el lloc de desembarcament per fer nadant (col·locar) la torre de reembarcament (per reembarcar després de l'assalt).

Boats to pull round to the town and enter harbour when the signal made by captain W. Jones

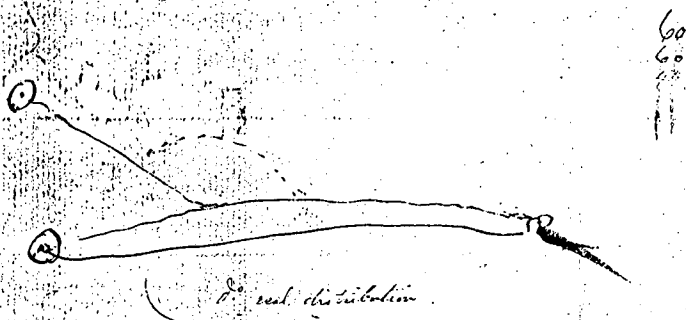
Les naus han de navegar cap a la vila i entrar al port quan el capità W. Jones faci el senyal.

Segueix un esquema que deu voler indicar el moviment de la tropa. Aquí es pot llegir una data molt borrosa; sembla com si el mapa i les anotacions fets darrera del mapa haguessin estat escrites en paper oficial, on hi ha anotat l'any que va ser fet. Diu 1803.

distribution made right before landing

Spinal de Luangsa & Maluchy Tangarbia	40	of which 20 British under Robinson along with the
Soldiers for Lawless & Whitehouse (British 20) and the Tondru de Dyle (Legion)	22	
Y en seguida los de Marina Ingles	20	
y Españoles de Santa Fe	20	
Cuerpo para tener comunicaciones	20	
Para tener la altura	60	
	<u>200</u>	
at Landing Place to town	40	
the tower of Embarking		

Boats to pull round to Tacna & enter harbour when the signal
made by Capt. Fox -

Cells with Santa Fe & Marina Española & English Marines	171
the tower of English Marines with me	39
the tower of English Marines with me	22
	<u>232</u>

Fotocòpia devers del plànol.

Real distribution

Distribució real

<i>Callo with Santa Fe and Marina Española and English Marine</i> . . .	171
Callo (nom propi?) amb Santa Fe i la marina espanyola i la marina anglesa.	
<i>Tiradores de Doyle and English Marine with me</i>	39
Tiradors de Doyle més la marina anglesa amb mi.	
<i>Detail (?) to right to cut off retreat of enemy</i>	22
Destacament “per anar cap” a la dreta per tallar la retirada de l'enemic.	

232

No m'atreveixo a comentar aquest text. Sols em permeto de fer unes petites puntualitzacions:

Hem trobat escrit aquí repetides vegades el mot “Doyle”. Coincideix amb les dades que tenim. Endemés, històricament sabem que Doyle estigué a Begur una sola vegada, el 10 de setembre de 1810. Després de la batalla de Begur amb la seva gent, continuà la ruta i anà a Palamós. Des d'allà envià subordinats seus a Begur per fer complir ordres seves; però ell ja no tornà més per aquí. Per això deia de bon començament que el mapa feia referència a fets que passaren a Begur el 10 de setembre de 1810. També hi ha escrits els noms d'altres militars; no sabem qui eren; però de fet eren homes que pintaven ben poc.

Sembla que aquí es parla dels soldats que intervingueren en l'operació d'alliberament de Begur. Hi havia soldats espanyols i mariners anglesos. No foren molts els que hi participaren. Això pot sorprendre algunes persones, car actualment, quan hi ha una batalla, es mou molta gent i es porta molt material, a voltes extraordinàriament sofisticat. Llavors els costums bèl·lics eren molt diferents. D'altra banda, França no podia destinar molts legionaris a Begur, car tenia molts fronts oberts a Espanya i en molts altres punts d'Europa.

Em crida l'atenció una expressió. Diu... *los de Marina Inglesa y Española de Santa Fe*. Santa Fe podia ser un batalló o un regiment i també podria ésser el nom d'una nau. Enlloc no havia sentit a parlar de Santa Fe com d'un vaixell de guerra. Podia ser un bastiment petit espanyol que acompanyava les fragates Cambriand i Diana. Però és difícil assegurar-ho.

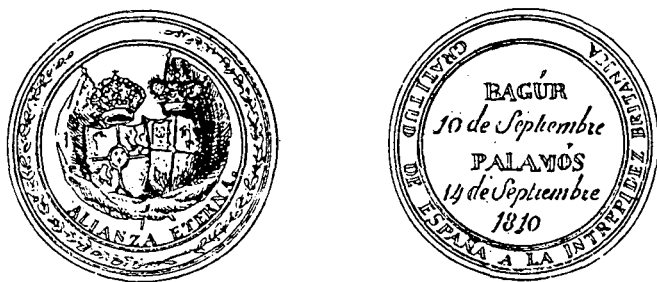
Tinc un dubte. En la cara on hi ha el mapa, es parla del capità Calteau, que jo imagino com un militar francès, car el seu nom ho indica amb tota certesa. Però en l'altra cara es parla d'un tal *Callo with Santa Fe*. Em pregunto: No són pas una mateixa persona? En aquest cas s'hauria de canviar el plantejament que he fet una estona abans, quan parlava dels emplaçaments que tenien els francesos. Amb tot, m'inclino a afirmar que no s'identifiquen pas.

ELS COMTES DEL BATLLE DE BEGUR

Fins aquí arriba l'estudi d'aquest document totalment desconegut fins ara. Però sobre l'alliberament de Begur es pot dir molt més. Hi ha un altre document que sembla també ignorat pels historiadors, tot i que és fàcil de localitzar. Es troba a l'arxiu municipal de Begur. Són els comptes que féu en Josep Cortada i Darder, que fou batlle de Begur durant tot el temps de la invasió francesa, i que presentà per a la seva aprovació el 15 de juny de 1815, quan tots aquests fets desagradables ja havien passat. Els comptes contradiuen algunes de les coses que s'han dit habitualment sobre el castell de Begur i la torre de sa Tuna. Deixeu-me'n parlar.

En el plànol estudiat hi ha ben dibuixats el castell i la torre de sa Tuna. Estan sencers, íntegres, encara ningú no els havia tocat. En cap dels papers referits, ni en el mapa, ni en els comptes del batlle Cortada, es diu o s'insinua que haguessin estat destruïts el dia de l'assalt dels anglesos i dels espanyols. En canvi, en molts llocs s'ha escrit que aquests dos monuments van ser volats el mateix dia 10 de setembre de 1810. En la comptabilitat del batlle durant l'ocupació s'explica d'una altra manera.

Sabem que, després de la presa de Begur, les tropes aliades, espanyoles i angleses, continuaren empaitant i envestint els soldats francesos que s'escaparen de Begur. Quatre dies més tard, el 14 de setembre de 1810, en una nova batalla, els francesos també foren vençuts a Palamós. Es volgué festejar l'efemèride i a Tarragona s'encunyà una medalla d'or commemorant els fets. Es féu una tirada petita i no és fàcil de localitzar aquestes monedes. A un costat de la medalla hi han agermanats els escuts d'Espanya i d'Anglaterra, amb una inscripció *Alianza eterna*. A l'altra cara s'hi llegeix: *BEGUR 10 de septiembre. PALAMOS, 14 de septiembre 1810*. Una llegenda envolta aquest text *Gratitud de España a la intrepidez británica*. Tot i estar escrit en espanyol no cal pas que ens diguin qui devia redactar aquestes paraules. Aquí s'elogia la "intrepidez británica", i es descuiden de parlar dels altres, dels soldats espanyols i de la guerrilla, que segurament hagueren de fer la part pitjor.

Medalla d'or encunyada a Tarragona.

Dies més tard, el 19 de setembre d'aquell any, vingué a Begur un contingent notable de soldats, que devien ser una barreja d'espanyols i d'anglesos. Copio un tros dels comptes.

19 setembre (1810). Se presentà lo Capità del coracer espanyol, Dn. Agustín Callereaux ab una partida de tropa dels regiments de Zaragoza y el Sr. Jeé ab un offici del general Inglés Doyle des de Palamós en que entre altres coses ordenava fossen aportades vuit centes raccions diarias de tota classe de queviures vuit dies seguits, i entregades a la disposició del capità, comandant de la partida. Se entregà al dit comandant y se gastà per dites tropes en los quatre dies de permanència en esta vila los següents.

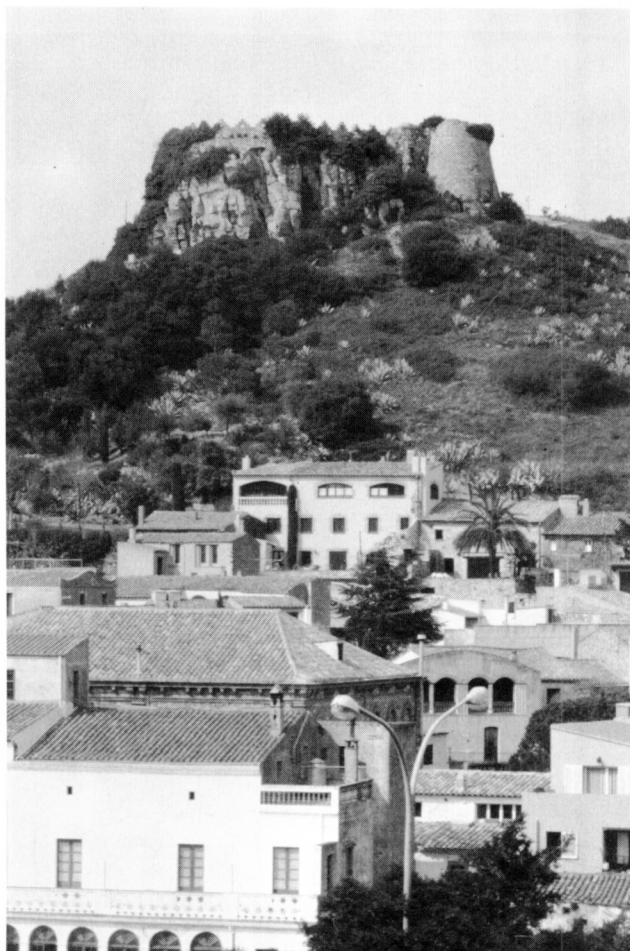
Segueix una llista sense fi de productes que hagueren de lliurar als militars en virtut del manament de Doyle, amb el cost de cada partida. Els oficials tenien més bon paladar i feien una dieta especial. Ells gastaven pa blanc, carn de moltó, porquim i molt de vi. I encara se'ls hagué d'afegir diners, 97 lliures barceloneses. Per la tropa s'hi destinava pa negre, verdures, cigrons, fesoles i arròs. I això per vuit-cents homes.

No és tot. Els begurencs hagueren d'omplir un vaixell, que vingué de Palamós, amb tota classe de queviures i d'altres andròmines. No vull fer un llistat avorrit i per això em limito a esmentar uns quants productes: 800 racions de pa, un bou, un porc, cansalada vella, llegums, 116 parells d'esparidenyes i 29 parells de sabates que hagueren de comprar fora de Begur, semals, una bóta, un tonell, un barril, corda, etc.

Doyle s'emportà, a més, els tres canons que hi havia a la torre de sa Tuna. Per estalviar-se feina se serví de Josep Marquès de Palamós, qui embarcà els canons i els deixà a Tarragona. Però els begurencs hagueren de pagar els ports, 7 lliures, 11 sous. Ara sols ens queda un petit record de les bateries que hi hagué a la torre de sa Tuna. Dins el mar, prop d'on hi havia hagut la torre, queden dos canons visibles encara, ben arrapats a la roca del fons marí, perquè ningú no se'ls emporti. Volen reposar en pau.

Quan hom llegeix aquests comptes, tot i que foren redactats per un batlle que sentí una simpatia mal amagada per Doyle, sent indignació. Els francesos havien estat una càrrega molt dura per Begur. Però ells es limitaven a exigir contribucions, o "catastros", segons diu el batlle Cortada. Exigiren lliures barceloneses i molts productes, que ara no cal especificar. Si el que els donava la nostra gent no els agradava, ho retornaven i els obligaven a canviar-ho per altres productes millors, com el 20 de juliol de 1810, quan els begurencs enviaren a l'Hospital Militar de Girona 19 llits i els retornaren, car els volien en més bon estat. Els invasors francesos foren un gravamen ingrát per la gent humil del nostre poble, durant els quasi dos anys que passaren aquí. Però saberen dosificar les seves exigències. Doyle no. Expolià la nostra gent d'una forma desvergonyida els pocs dies que estigué per aquí, sense tenir en compte que la guerra els havia deixat enormement empobrits. Abusà deslleialment de la bona acollida que li havia donat el poble de Begur.

Castell de Begur.

LA MORT DEL CASTELL DE BEGUR I DE LA TORRE DE SA TUNA

No en tingué prou. El 19 de setembre de 1810, com acabo de dir, Doyle, des de Palamos, envià a Begur vuit-cents soldats a fer una feina que no pogué fer el dia que assaltà el poble. Transcriu novament unes ratlles dels referits comptes.

En dits dies (19 / 24 setembre 1810) se espatllaren lo castell y la torra de Sa Tuna de esta villa inseguint ordre del general Inglés Doyle y presenciati son cumpliment per lo comandant de la partida (Agustí Calleaux); per qual operació lo ferrer adobà totes les ahines foren menester que segons compte y recibo costaren 7 lliures, 1 sou i 4 diners.

Pagat a Mathias Marquès lo aiguarent se suministrà als qui espatllaven lo castell; segons recibo, 6 lliures, 1 sou i 10 diners.

El castell de Begur portava moltes centúries a sobre, i havia viscut sempre amb estretors. Mai no havia estat una gran fortalesa. Els senyors de Cruïlles, els antics feudals, no solien viure a Begur, i difícilment es deixaven

Detall de la torre del castell de Begur.

veure. I quan el 28 d'abril de 1605 els regidors de Begur prengueren possessió del casal, no sembla que haguessin tingut gaires atencions per aquest vell fort. Tot i això, a Begur encara li reca d'haver perdut aquesta construcció, plena d'història i de records. Voldríem veure el cel retallat per la silueta del castell, enfilat sobre la roca. Del castell gairebé no en queda res. Hi ha el sòcol de la probable torre d'homenatge, i unes poques restes d'alguna habitació.

Sentim també haver perdut una torre de moros com la de sa Tuna. Les gràcils torres de moros de Begur, monuments històrics artístics, eren i són propietat particular. La torre de sa Tuna era l'única que era de tots, car pertanyia al municipi. Amb documents a les mans es pot demostrar que el nostre Comú havia mimat aquesta torre; hi destinà molts diners per tenir-la a punt per complir en tot moment la seva missió. Ens dol no tenir-la. Resta sols un petit tros de torre i les arrels dels pins veïns van rosegant la poca cosa que en queda.

Per la lectura atenta del que acabo de transcriure veiem que aquests dos antics monuments no van ser volats el dia 10 de setembre, com es diu normalment; sinó que van ser "espatllats" uns dies després. Hagueren d'arre-

Restes de la torre
de sa Tuna.

glar-se moltes eines per fer aquest treball, i passaren quatre dies per enllestir-lo.

No van ser els begurencs els qui els ensorraren, com he llegit, sinó una grossa volada de soldats espanyols i anglesos que caigué sobre Begur. S'insinua que eren vuit-cents, car necessitaren vuit-centes racions diàries. Hagueren de menester unes bones dosis de rosolis per fer més alegrement la seva feina. Gastaren més de 6 lliures barceloneses en aiguarent.

En un gest de generositat, ens deixaren la pedra del castell que acabaven d'enderrocar. El batlle la vengué i en tragué 39 lliures, 18 sous i 9 diners. Si Doyle se l'hagués pogut emportar fàcilment, també ho hauria fet.

CLOENDA

Els begurencs hauríem preferit que Doyle no hagués pujat mai a Begur. La seva gesta no serví per a res. I ell ho sabia. Pocs dies després d'haver alliberat Begur, preveia que els seus soldats no aguantarien aquí i que ell no podria servir-se de les petites fortaleses que hi havia deixat. Per això les féu enrunar abans de retirar-se. No sé quina qualificació la història dóna a la gestió de Doyle. Pels begurencs només ens mereix un suspens; no podem aprovar el que ens va fer.